

FAKTA- ARK

VILLA GRANDE

VILLA GRANDE

Villa Grande på Bygdøy er mest kjent som villaen der Quisling, lederen for norsk nazisme, bodde under krigen. Etter at Statsbygg ferdigstilte rehabiliteringen og ombyggingen av bygningen i 2005 flyttet Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret) inn i bygget.

FAKTA

Eies og forvaltes av Statsbygg på vegne av staten

HISTORIKK

Eiendommen Villa Grande var tidligere en del av en større eiendom på Bygdøy. Omkring 1860 bestod denne av to villaer, Grande og "Ruytli". Generaldirektør Sam Eyde påbegynte arbeidet med nåværende hovedbygning. Arkitekter for anlegget var Chr. Morgenstjerne og A. Eide. Bygningen var da planlagt til privatbolig for Eyde. Generaldirektøren måtte oppgi prosjektet og i 1917 ble den nåværende Grande-eiendommen ble fradelt og solgt til skipsreder H. Østervold som fullførte bygget uten innredninger. Østervolds arkitekt var Jens Z. M. Kieland. Arbeidet med råbygget pågikk i tidsrommet 1918-1921.

I 1921 kjøpte Aker kommune anlegget sammen med Huk. Kommunen vurderte å bruke bygningen som folkeskole, men bygningen ble ansett for uegnet. Ny skole ble derfor oppført på Kongsgårdens grunn og Villa Grande ble stående ubrukt. I 1926 kjøpte skipsreder W. Wilhelmsen råbygget og 20 mål tomt. Aker kommune beholdt eiendommen Huk, og den ble offentlig friluftsområde og badestrand.

Skipsreder Wilhelmsen skjenket Villa Grande som gave til staten i 1928. Tanken var å innrede bygget for Meteorologisk institutt. Huset forble imidlertid uferdig frem til 2. verdenskrig.

2. VERDENSKRIG

Våren 1941 ble bygningen overført til innenriksdepartementets budsjett. Bakgrunnen var at Vidkun Quisling snart skulle tiltre sin rolle som statsleder og trengte en bolig som var representativ og som oppfylte sikkerhetsmessige behov.

Fører for NS og senere ministerpresident Vidkun Quisling overtok derfor eiendommen, og igangsatte fullføringen. Arkitekter var Essendrop & Egeberg. Det tok nesten et år å sette i stand bygningen med 82 værelser til innflyttingen, og kostnadene beløp seg til 5,6 mill. kr. etter datidens kronerverdi. Etter omfattende bygningsarbeider ble huset tatt i bruk under navnet Gimle. I perioden mellom 1941 og 1945 kjøpte staten hele Aker kommunes tomt med park og strand, samt eksproprieterte eiendommene til de nærmeste naboene for å sikre eiendommen ytterligere.

Vidkun og Maria Quisling bodde i Villa Grande til 9. mai 1945 da politi og hjemmefront rykket inn på eiendommen. Fra mai og i ca. halvannet år var bygningen offiserskaserne for allierte styrker og legasjoner. Eiendommen ble deretter frigitt for militær bruk.

I perioden 1948-1961 fungerte Villa Grande som pleie- og rehabiliteringshjem underlagt Ullevaal Sykehus. I

Foto: Jaro Hollan

Foto: Thomas Bjørnflaten

STATLIG EIE IGJEN

1963 overtok staten eiendommen, og anlegget har vært i statens forvaltning etter dette tidspunktet. Statens helsesøsterskole, senere Statens utdannings-senter for helsepersonell, ble overført hit. Skolen drev med undervisning av jordmødre, distriktsleger og helsesøstre. I den forbindelse ble det bygget et internat-/hybelbygg i perioden 1964-1970. På midten av 1990-tallet overtok Høgskolen i Akershus anlegget og disponerte den fram til 1998.

I 1999 ble Villa Grande lagt ut for salg, men salget ble ikke gjennomført. Samme år ble ideen om å lokalisere Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteters stilling i Norge til Villa Grande lansert

REHABILITERING OG OMBYGGING

I 2000 ga Stortinget sin tilslutning til forslaget fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet om bruk av Villa Grande til dette formålet.

Statsbygg igangsatte arbeidet med omregulering av eiendommen i 2001, samme år som Riksantikvaren varslet at de ville igangsette fredning av hovedbygningen, lysthuset og hageanlegget møt sør. Fredningsvedtaket ble fattet 3. januar 2005. Begrunnelsen for fredningen var først og fremst eiendommens krigs- og personalhistoriske aspekt.

Statsbygg fikk oppdraget med å gjennomføre en rehabilitering og ombygging av Villa Grande i desember 2000 og byggearbeidene på eiendommen startet opp i februar 2004.

Anlegget ikke ble fredet før i januar 2005, men under gjennomføringen av byggeprosjektet ble det behandlet som om det var fredet og Statsbygg hadde et nært samarbeid med Riksantikvaren.

Etter en intensiv byggeperiode kunne Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret) i januar 2005 flytte inn i lokalene.

www.statsbygg.no

Foto: Teigens Fotoatelier AS

Foto: Jaro Hollan

KILDER

www.hlsenteret.no

Ferdigmelding nr. 643/2005
Villa Grande (Statsbygg)

FOTO

Foto side 1: Jaro Hollan